

Section 1. Challenges of studying Ukrainian art from ancient times to the beginning of the 20th century

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-301-2-49>

Чорний Микола, аспірант кафедри ТІМ НАОМА
(науковий керівник: кандидат мистецтвознавства, доцент О. Ю. Денисюк)

Сучасна косівська мальована кераміка: творчість Марії Гринюк

Ключові слова: мальована кераміка, Марія Гринюк, виставкова діяльність, керамічні вироби, Косів.

Mykola Chornyj, PhD student, NAFAA
(academic mentor: Associate Professor Olga Denysuk)

Modern Kosiv painted ceramics: the work of Maria Hryniuk

Abstract: The report highlights the work of the famous Kosiv ceramist and art critic Maria Hryniuk. Her main works of art and exhibition activities are studied. Her work as an art historian and art critic is also briefly analyzed.

Key words: painted ceramics, Maria Hryniuk, exhibition activity, ceramic products, Kosiv.

Косівська мальована кераміка в історичному аспекті пододала всі етапи трансформації формотворення та декоративного оздоблення гончарних виробів. В цьому процесі сприяли професійні майстри випускники Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва Львівської національної академії мистецтв (КІПДМ ЛНАМ), які своїми творчими пошуками нових форм та цікавим декоративним вирішенням збагатили цей вид народного мистецтва. Авторське новаторство, цікаві художні ідеї нового покоління створили художній образ мальованої кераміки Косівщині ХХІ ст., трансформуючи форми і декоративне оздоблення.

Традиційну лінію з успіхом та досягненням продовжують заслужені майстри народного мистецтва: Оксана Бейсю, Валентина Джуранюк, Василь Івасюк, Михайло Сусак, Петро Гривінських, Ірина Цвілик-Серьогіна, Уляна Шкром'юк, Микола Фустов, Михайло та Галина Трушки, Василь Стрипко та його син Юрій, Орест, Марія та Микола Чорні, Марія Гринюк, Іванна Козак та інші.

Серед розмаїття майстрів косівської мальованої кераміки ХХІ ст., самобутнє місце займає творчість Марії Миколаївни Гринюк (р. н. 1959). Надбання майстрині різноманітно, індивідуально, її твори мають свій характерний впізнаваний стиль. Творчі здобутки Марії Гринюк та їхнє значення в українському мистецтві досліджуються вперше. Цим обґрунтовується актуальність дослідження.

Творчість М. Гринюк має визначне місце в когорті керамістів ХХ–ХХІ ст. Працює в ділянці декоративно-прикладного мистецтва (косівська мальована кераміка), мистецтвознавства. Основні твори художниці: вази, тарілки, сервізи, об'ємно-просторові композиції.

Вона творить на класичному підґрунті XIX – початку XX ст. Баранюків, Бахметюка, Котика, родини Совізаранюків, Роциб'юків, й далі Цвіликів, які залишили по собі для нащадків безцінну спадщину форм і візерунків, історичних і сакральних композицій, що стали класикою гуцульської народної творчості та скарбом для наслідування, трансформацій та інтерпретації в сучасність.

Варто відзначити, що М. Гринюк є засновником благодійної організації «Автентика Гуцульщини» (2013), регіонального фестивалю-конкурсу «Мальований дзбанок» (2014), членом експертної ради з питань нематеріальної культурної спадщини при Міністерстві культури та інформаційної політики України. У грудні 2019 р., за сприяння М. Гринюк, традицію косівської мальованої кераміки внесено до Репрезентативного списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО.

Майстриня приймає активну участь в художніх виставках, презентуючи свої досягнення в косівській мальованій кераміці. Наприклад, участь у виставці «Гуцульські традиції у “Софії Київській”», присвяченій 130-річчю Косівської мистецької школи (виставкові зали Національного заповідника «Софія Київська», грудень 2011), де представила скульптурні композиції «Косівські ворони» та «Чорний кіт» (2011), а також дрібні ліплені утилітарні вироби із зооморфними зображеннями, які завжди полюбили робити косівські майстри.

Частку творчого доробку М. Гринюк репрезентовано на художній виставці «Косівська мальована кераміка» (Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського, Коломия, відкриття 16.09.2022 р.). Це, в основному, декоративні тарелі на сакральну тематику: «Церковця», «Святий Миколай», «Пречистая Діва Марія». У вирішенні нею сакральних християнських образів чітко простежується зв'язок із традиційними зразками косівської мальованої кераміки.

Якщо говорити про мистецтвознавчу діяльність М. Гринюк, то вагомим її внеском була праця у співавторстві з Анджеєм Полецом над книгою «На високій полонині» (Варшава, 1997), де вона упорядкувала розділ «Ремесла». Також вона є автором книг: «Іграшка із сиру Марії Матійчук» (Косів, 2007), «Вогняне диво Романа Стринадюка» (Косів, 2010), «Образний світ Валентини Джуранюк» (Косів, 2013).

Безсумнівно, керамічна творчість М. Гринюк, її мистецтвознавча діяльність заслуговує на більш глибоке розкриття у контексті детального аналізу сучасної косівської мальованої кераміки, має стати предметом більш ґрунтовного мистецтвознавчого дослідження.

